

ХАНС ЛОТАР ШТЕПАН И МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗОЛ

"Човек секогаш одново се разневува кога ќе прочита како сите врвни политичари на Големите сили во тоа време, без исклучок, дозволуваат јасно да се разбере колку конструирани тие ги сметаат претензиите на соседните држави во однос на Македонија, но ниту еден единствен не ја поседувал величината да се исправи против поројот на 'духот на времето' за да ја спречи тешката неправда".

Х. Л. Штепан

Оваа година неколку пати имавме можност да слушнеме за книгата **"Македонскиот јазол: Идентитетот на Македонците прикажан на примерот на Балканскиот сојуз (1878-1914)"** од Ханс Лотар Штепан. Делото има 439 страници, содржи предговор, 5 глави, заклучок и прилози (забелешки, библиографија, технички упатства и 2 карти). Македонскиот превод на делото е објавен истата година со германскиот оригинал. Во центарот на делото е историјата на Македонија под османлиска окупација во периодот меѓу Берлинскиот конгрес и Првата светска војна, така како што таа е отликана во извештаите на претставништвата на германскиот Рајх за политиката која ја воделе тогаш вметаните држави. Кој е авторот и за што всушност станува збор?

Ханс Лотар Штепан е германски дипломат, меѓу другото бил и амбасадор во Република Македонија веднаш по нејзиното осамостојување. Инспириран од бурното македонско минато и од неговиот балкански контекст, Штепан сериозно му се посветил на истражувањето на македонската понова историја. Резултат од неговите истражувања е токму спомнатата книга, која ги третира македонскиот национален идентитет и аспирациите на соседните балкански држави кон Македонија кон крајот на XIX и на почетокот на XX век. Книгата

се темели на необјавени германски документи, пред сè, поврзани со германската надворешна политика на Балканот. Разбирливо е зашто Штепан го насочил своето внимание кон документите од дипломатијата. Можеби авторот е дебитант во полето на историографијата, но затоа е ветеран во дипломатијата. Токму неговото дипломатско искуство го доближува до проблемите, кои ги истражува и ги објаснува. Тој лесно ја препознава заднината на дипломатските комуникации. Фразата ("македонскиот јазол") која авторот ја избрал за наслов на своето дело одлично ја отсликува сложената политичка ситуација во Македонија и на Балканот во минатото, но и денес.

Авторот се задржал на повеќе важни прашања, од најосновните (на пр. македонскиот јазик, името Македонија) до посложните (разни преговори меѓу балканските и европските држави за територијални придобивки на сметка на Македонија). Преку низа документи авторот ги објаснува почетоците на претензиите на соседните држави кон Македонија. Како пример, во врска со српските претензии кон Македонија претставен е интересен српски документ од 1904 година, во кој пишува дека пред австриската окупација на Босна никој во Србија не помислувал на искажување претензии кон Македонија. Илустра-

ција за бугарските вештачки аспирации, меѓу бројните документи за поделба на сфери на, влијанија со Србија, може да биде изјавата на бугарскиот генерал Димитриев, според кого со создавањето погодна политичка ситуација (основањето на Егзархијата) и Бугарија пуштила корен во некои делови од Македонија. Има сведоштва и за грчките интереси во Македонија. При една посета на Виена, грчкиот крал Георг изјавил дека во Македонија има само малку Грци. Авторот е особено критичен кон грчката "мегали идеја", а Грција ја нарекува разгалено дете на европските монархии. Особено интересни се приложените телеграми од грчката до германската кралска династија, од кои се гледа пазарењето (буквално) на Грција за некои македонски градови, како што е Кавала. И заземањето на Солун од страна на Грците авторот го нарекува интернационална неправда. Истовремено, тој ја критикува и денешната грчка политика кон малцинствата, како и негрижата на европските институции во врска со ова прашање. За поновите територијални претензии авторот го посочува следниот факт - во 1988 година, во Бугарија, 3 март (датумот на Санстефанскиот договор, кога накратко е создадена голема Бугарија), е прогласен за државен празник. Во 2003 година овој празник бил прославен во присуство на рускиот претседател Владимир Путин. Според Штепан, тоа е очигледен знак за ревизионизам. Книгата на Штепан изобилува со документи од кои јасно се согледуваат амбициите на балканските држави кон Македонија.

Кон крајот на XIX и на почетокот на XX век Македонија

и Истанбул претставувале важни точки каде што се вкрстувале туѓите интереси; Истанбул - како престолнина на османлиската држава која веќе пропагала, а Македонија - како нејзин последен балкански посед. Додека големите сили го поставувале обрачот околу Турција, помалите балкански држави го граделе својот обрач околу Македонија, за што тој пишува: "...обрачот на Големите сили околу Турција покажува неограничени паралели со малечкиот обрач на балканските држави кои, лежејќи околу Македонија, се подготвувале да ја анектираат. При тоа, малечките во однос на големите, имаа непроценлива предност во тоа што тие своите империјалистички цели (отсега натаму) можеа да ги спроведуваат неказнето, и по договорот во Ревал, дури и со согласност на силите на Антантата". Главната теза на авторот е дека во 1913 година Антантата свесно ја жртвувала Македонија во полза на Србија, Бугарија и Грција. Имено, токму долгорочната политика на силите на Антантата за превентивна војна против Германија и нивните напори да ги осушат натамошните австриски експанзии им овозможиле на балканските држави да ѝ објават војна на Османлиската империја. Актот за поделба на Македонија во 1913 година - Букурешкиот договор, всушност претставувал династичка поддршка на големите сили за балканските монархии. Авторот ја потенцира неправедноста на овој договор и укажува на протестот на Комитетот на македонските бегалци против поделбата на Македонија и нивното барање за сопствена држава. Во контекст на формирањето самостојна македонска држава,

Штепан пишува и за некои странски предлози за создавање на независна Македонија. Во таа насока се предлогот во англискиот Парламент во јули 1913 година, предлогот од Хилми Паша во ноември 1914 година, како и написот на еден француски весник во јули 1919 година.

Во врска со македонскиот идентитет, Ханс Лотар Штепан пишува: "За утврдување на етнички-националниот состав на македонското население, сојузниците испратија група француски експерти, кои изработија студија за случувањата во Егејска Македонија. Тие дојдоа до заклучок дека таму не станува збор ниту за српско, ниту за бугарско, ниту за грчко население, туку за посебен народ со самостоен јазик и сопствена култура". Според авторот, до слични заклучоци дошле и британски и италијански истражувачи.

Во однос на македонската историографија, која посветила многубројни трудови на македонското прашање, ова дело се надоврзува на нејзините заложби и ги дополнува со низа ексклузивни документи. Можеби поинтересен е фактот дека западноевропските автори обично се осврнувале на македонското прашање во побурни времиња, како при Илинденското востание или "Македонската борба", кога европската јавност била запозната со страдањата во Македонија. Изгледа дека тогаш било поегзотично да се пишуваат репортажи за страдањата на источните покорени народи (Македонците, Ерменците итн.). Но, делото на Штепан е многу над тоа ниво. Негова цел не е да раскаже интересна приказна од маргините на светот, туку европската јавност да ја запознае со претензиите кои сè уште се пројавуваат кон Ма-

кедонија (која веќе се наоѓа во предворјето на ЕУ), а кои Европа како да не ги гледа. Штепан опоменува дека силите на "македонскиот јазол", кој ги влече своите корени од времето на империјализмот, дејствуваат и во сегашноста.

Во заклучокот Х.Л.Штепан прави актуелизација на историјата, односно поврзување на историјата со сегашната состојба. Имено, заборавањето на минатото би довело до трајни и неизлечливи последици, кои би ги закопале причините под живиот песок на историјата. При необични констелации на времето, плимата и осеката би можеле повторно да ги откопаат. Една ваква порта, низ која минатото повторно стана видливо и загрозувачко, беше отворена со историскиот пресврт во светски рамки од 1989/90 година. Овој настан покажа дека силите на "македонскиот јазол", кој ги влече своите корени од времето на империјализмот, дејствуваат дури и во сегашноста. Авторот истакнува дека соседните држави на Македонија ја злоупотребуваат довербата на меѓународната заедница и во XXI век сè уште ја убедуваат дека имаат одредени права во однос на јазикот, името и територијата на Македонија. Ханс Лотар Штепан е интелектуалец кој не се ограничува само на пишување - тој воедно апелира до меѓународната заедница да не дозволи "нова неправда врз старата гнила основа од XIX век".

Ханс Лотар Штепан покажува голема доза на отвореност и инвентивност во пристапот кон прашањето, при што покажува дека западната историографија во однос на македонската историја е поставена на погрешни темели и е претворена во шаблон, што постојано се повторува. Со

голема доза храброст, која досега им недостасуваше на западните историчари, авторот излегува од тие шеми и на исклучителен начин придонесува за расветлувањето на најсуштествените моменти од македонската историја. Објавувањето на "Македонскиот јазол" претставува историски настан за македонската, но и за европската јавност и е препорачлива како за научните кругови, така и за општата публика во Македонија и уште повеќе во соседните балкански држави и во Европа.

Целта на овој текст не е да се величи ликот на Ханс Лотар Штепан ниту, пак, тој да се издигнува на пиедестал како борец за македонската

кауза. Штепан се бори за неговата кауза, за неговите ставови и принципи. Наше е да извлечеме поука од неговото дело и да не бидеме рамнодушни кон тоа што ни се случува веќе долго време. Минаа многу векови откако Александар Македонски со неочекуван потег ја реши мистеријата на "Гордиевиот јазол". Современиот "македонски јазол" нема да биде разврзан од една личност. Нов Александар нема да се роди. Останува на нас Македонците, со здружени сили, да се избориме за решението на проблемот.

Дарко Стојанов,
студент

Рубриците ФОРУМ и ПИСМА ја отсликуваат нашата отвореност кон јавноста. Овде автентично објавуваме и текстови кои не се во согласност со нашата уредувачка политика.

БИОЦИЛ

препарат што ги јакне виталните функции на организмот

Биоактивен природен препарат контролиран од страна на лекари специјалисти помага на болни од тешки малигни заболувања

Бидејќи повеќето малигни заболувања се тешко излечливи и доведуваат до разорување на целиот организам, за поголеми ефекти во лекувањето сè повеќе се применува комбинација на официјалната медицина со алтернативата на фитотерапијата. Во таа смисла Биоцил претставува 100% екстракт од лековити билки и корени од планините Беласица и Думитор во Р. Црна Гора. Во него нема конзерванси и хемикали, со што штетноста е апсолутно исклучена. Подготвен е во свежа состојба, поради што е особено ценет, задржувајќи ја максималната концентрација лековити состојки што помагаат за лекување различни болести, па и на најтешките малигни заболувања. Во организмот Биоцил има дејство на особено јак имуномодулатор, драматично зголемувајќи го одбранбениот систем. Препаратот ги зајакнува сите витални функции кај човекот, ги јакне сите три крвни лозии, со ангиопротективно дејство, ги јакне и чисти крвните садови, така што е ефикасен кај артериосклероза и кај сите видови липидими и хипертриглицеридими. На тој начин покажува превентивно дејство кај сите облици на хипертензија, васкуларни кризи, васкуларни главоболки, мозочно крвање и коронарни исхемијски болести. Сепак, најважно е дејството на препаратот врз малигните заболувања, по што и го добил своето високо реноме кај корисниците.

БИОЦИЛ

ДИЕТЕТСКИ ПРОИЗВОД

Долгогодишната практика и следението на ефикасноста покажуваат дека Биоцил успешно го користи пациентите со малигни тумори на мозокот, на црниот дроб, панкреасот, желудникот, жолчката, бубрезите, на дебелото црево, простата, како и на женските репродуктивни органи: дојката, матката, јачниките. Особено добри ефекти има кај заболувањата на белите дробови и бронхиите, како и кај глиомите заболувања М. Ходкин, лимфомниоза. Заштитен е со сертификат со исправноста како ДИЕТЕТСКИ ПРЕПАРАТ од Министерството за здравство на СЦГ, бр. 295/300 Белград.

ИНФОРМАЦИИ: Скопје
02/2770-593 од 08-15 ч.
02/2436-041 од 15-22 ч.
070/26 67 50,
070/22 77 14, НОНСТОП